

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

Disputatio XXIII. De Divinis Relationibus. ad q. 28.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73455](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73455)

Filii naturalis, quin tamen constituatur in ratione Verbi; quia ad hanc contradictoria salvanda sufficit distinctio virtualis extrinseca, veluti in Tract. de DEO uno observavimus.

19. Colliges tertio. Omnes quatuor processionem à se invicem formaliter; solas tamen activas à passivis, & passivas inter se realiter distingui. Ratio primi est, quia habent principia & terminos formaliter distinctos. Ratio secundi est: quia in Divinis ibi solum reperitur realis distinctio; ubi invenitur realis oppositio; sed hæc tantum reperitur inter processionem activam cum passivis, aut passivas inter se comparatas: ergo. Generatio igitur activa realiter distinguitur à generatione passiva, sive æterna nativitate Verbi Divini. Similiter spiratio activa Patris & Filii realiter distinguitur à spiratione passiva Spiritus Sancti, ob mutam oppositionem relativam; cujus defectu generatio activa à spiratione activa realiter non distinguitur. Rursus: generatio passiva Filii est realiter distincta à spiratione passiva Spiritus Sancti: quia licet non immediatè, mediatè tamen & virtualiter sibi opponuntur. Nam ex eo, quod Filius per suam processionem accipit omnia à Patre, in quibus ipsi relativè non opponitur, accipit quoque virtutem spirandi, ac proinde generatio ipsius est radix spirationis activæ; quæ formaliter & immediatè spirationi passivæ opponitur.

20. Colliges quartò. Nullam esse rationem differentie inter processionem Filii & Spiritus S. quam tradit Faventinus in 1. disp. 40. eamque ut veriorè amplectitur Lalemander hic Disput. 1. part. 3. memb. 1. Nempe, ideo processionem Verbi esse generationem, quia productio Filii est naturalis, eò quod sit per intellectum, tanquam principium naturaliter inclinatum ad agendum. Spiritus S. verò procedat liberè, eò quod procedat per voluntatem, tanquam per principium solum liberè inclinatum ad agendum. Nulla inquam hæc est ratio differentie, primò, quia falsò supponit, Spiritum S. liberè produci: Certè si Spiritus S. liberè produceretur, posset non produci, ac proinde foret creatura. Negant quidem Adversarii sequelam, & dicunt Spiritum S. liberè produci libertate, quæ opponitur coactioni, non autem libertate, quæ opponitur necessitati. Verùm hæc divisio libertatis pugnat contra essentiam ipsius, essentialis quippe conceptus libertatis, juxta ea, quæ in Tract. de DEO Uno diximus, dicit indeterminationem & indifferentiam sive activam, sive passivam, quam non solum coactio, sed etiam an-

tecedens necessitas tollit. Stante quoque hæc divisione Calvinus sententia non everteret humani arbitrii libertatem, siquidem Calvinus non docet, homines à DEO cogi ad operandum, sed tantum necessitari; ita ut spontancè quidem operentur, non operari tamen in eorum potestate non sit. Adeoque tamen homines non habent libertatem à necessitate; adhuc tamen liberè operantur, quia habent libertatem à coactione.

Contra eandem sententiam est secundò. Quod multæ sunt actiones per naturam, quæ tamen non sunt generationes viventis. Ergo per hoc, quod Verbum naturaliter procedat, non sequitur, quod sit genitum.

Contra est tertio. Quod neque Verbum procedit coactè, siquidem procedit cum infinita complacencia voluntatis: ergo etiam principium productivum Verbi esset liberum à coactione.

Contra est quartò. Intellectus non est naturaliter inclinatus, nisi ad producendam similitudinem intentionalem, ergo ex eius naturali productione non rectè inferitur generatio Filii.

Contra est quintò. Verbum non alia ex causa coactè produceretur, quàm, quia cogere à natura fecunda: sed fecunditas Divina non tantum est ex parte intellectus; sed etiam ex parte voluntatis; ergo etiam Spiritus Sanctus coactè procederet.

Colliges quintò. Quo sensu dici possit: Divinas Personas voluntate vel voluntate fuisse productas. Potest nimirum *ly voluntate vel voluntariè* tripliciter accipi. Primò concomitantè, hoc est, cum complacencia voluntatis, & sic de utraque Persona Filii & Spiritus S. verificatur, ipsas voluntariè, seu voluntate fuisse productas. Secundò causaliter, hoc est, à voluntate, tanquam principio, & hoc sensu non nisi tertia Persona Spiritus S. est voluntate producta. Tertio voluntariè accipiendo pro liberè, & tunc neutra Persona voluntariè est producta.

Colliges sextò. Divinas Processiones non esse ex nihilo, sed ex aliquo, & de aliquo. Non sunt ex nihilo, quia ratione intrinsecæ & imparticipatæ æternitatis nunquam potuerunt non esse. Sunt autem ex aliquo & de aliquo, non quòd sint ex aliquo subiecto (quo modo Philosophi *ly ex in genere accipiunt*) sed ab alio principio producente, in quo secundum prioritatem originis naturam sibi communicatam supponunt. Unde dicitur in Symb. *DEVM de DEO, Lumen de Lumine. Quod ex Patre Filioque procedit. Et Plal. 109. Ex matre ante Luciferum genuit.*

DISPUTATIO XXIII.

DE

Divinis relationibus.

Ad q. 28.

POST considerationem Divinarum processionum, subnectitur consideratio Relationum, quæ ratione nostrâ in iis processionibus fundantur. De quibus universaliter prænotamus, ea, quæ Philosophi de relatione tradere solent, demtis imperfectionibus, Divinis relationibus accommodari. Unde quemadmodum illi in Relatione distin-

distinguntur esse ad, ab esse in, & illud quidem, hoc est, habitudinem ad terminum dicunt esse de formali & explicito conceptu Relationis; istud verò, hoc est, inexistentiam in subiecto ipsi cum aliis accidentibus communem, dicunt esse solum de conceptu Relationis implicito; ita etiam in Divinis relationibus distinguimus esse ad ab esse in, & illud dicimus habitudineam ad terminum, in quo explicita ratio relationis consistit; istud verò inditam inclusionem essentiae secum identificatae, quae pertinet ad implicitam rationem ipsius.

ARTICULUS I.

An, & quot sint relationes in DEO?

S U M M A R I A.

1. Relationum Divinarum realitatem docet Fides.
2. Probat ratio & auctoritas.
3. Etiam secundum esse ad.
4. Probat quaternarius numerus relationum.
5. In quo tantum tres realiter distinguuntur.
6. Distinctio formalium terminorum in Divinis non inferet realem distinctionem relationum.
7. Filiatio spirationi passivae opponitur mediate.
8. Inter relationes & essentiam tantum datum distinctio rationis ratiocinata.

§. I.

Existentia relationum.

1. Arti reales relationes in DEO est de Fide; si quidem Divinae Personae in Sac. Script. Matth. ult. Jo. 1. relativis nominibus Patris, Filii, Verbi, Spiritus S. offeruntur, & quibus Pater & Filius sunt correlativa. Verbum dicit habitudinem ad dicentem, Spiritus ad spirantem. Ratio est primo. Reale fundamentum relationis comitatur realis relatio: atqui in DEO est reale fundamentum relationis, realis nempe productio & processio, veluti in disput. praecedenti ostensum est: ergo.

2. Secundò. Quod realiter constituit, & distinguit, est reale; sed relationes constituunt & distinguunt realiter Divinas Personas: ergo sunt reales. Minorem habet Concilium Toletanum secundum in fidei professione dicens: *Quod enim Pater est, non ad se, sed ad Filium est: & quod Filius est, non ad se, sed ad Patrem est: similiter & Spiritus S. non ad se, sed ad Patrem & Filium relative refertur.* Item SS. PP. Augustinus Tract. 39. in Joan. *Hoc solo numerum insinuant, quod ad invicem sunt, non quod ad se sunt.* Anselm. l. de process. Spiritus S. *Pluralitas relationem sequitur, & unitas ibi est, ubi non obviat aliqua relationis oppositio.* Boët. l. d. Trinit. *Substantia continet unitatem, relatio multiplicat Trinitatem.*

3. Quae auctoritates & rationes ostendunt, Divinas relationes non tantum secundum rationem inadaequatam, & quoad esse in, sed secundum omnem & adaequatam rationem, & secundum esse ad reales esse. Neque enim Divinae Personae per esse in, sed per esse ad Relationum & habitudinem ad se invicem constituuntur, opponuntur, distinguuntur.

§. II.

Numerus relationum.

4. Quatuor ejusmodi relationes numeramus: Paternitatem, quae Pater; Filiationem, quae Fi-

lius constituitur: spirationem activam, ex parte Patris & Filii, & spirationem passivam ex parte Spiritus S. Quem numerum probant Divinae processiones ceu proximae rationes fundandi.

Quaelibet enim productio, in qua tam produ-cens, quam productum sunt ejusdem ordinis, fundat duplicem relationem, unam in producente, & alteram in producto; sed in DEO est duplex processio, & in qualibet illarum produ-cens & productum sunt ejusdem ordinis: ergo utraque processio fundat duplicem relationem: processio nempe intellectiva, relationes Paternitatis & Filiationis: processio verò volitiva relationes spirationis activae & passivae.

Non ideo tamen existimes, omnes enumeratas relationes, uti sunt reales, ita ab invicem realiter esse distinctas. Hinc enim sequeretur, in DEO non Trinitas, sed quaternitas rerum ac Personarum, damnata in Concil. Florentino & Lateranensi. Tres igitur tantummodò relationes inter se realiter distinguuntur: Paternitas, Filiatio, & Spiratio passiva: ibi enim est realis distinctio, ubi est relativa oppositio secundum ordinem originis; sed inter praedictas relationes invenitur oppositio secundum ordinem originis: ergo & realis distinctio.

Porro spiratio activa, quamvis ob eandem oppositionem & ordinem originis à spiratione passiva realiter distinguatur; à Paternitate tamen & Filiatione defectu ejusmodi oppositionis non est realiter distincta. Nam juxta Divi Anselmi regulam à Theologis univèrsim receptam, *omnia in Divinis sunt idem, ubi non obviat aliqua relationis oppositio.*

6. Dices. Quot sunt termini relationum formales & adaequati; tot sunt realiter distinctae relationes: sed in Divinis quatuor sunt termini formales & adaequati relationum: ergo totidem sunt relationes realiter distinctae.

Respondeo, majorem tantum habere locum in relationibus creatis, non increatis; creata quippe relatio ex nativa sua limitatione habet, ut ad plures terminos formales & totales nequeat terminari: neque solum titulo oppositionis, sed etiam limitationis ab alia relatione distinguitur. Cum ergo in Divinis relationibus nulla possit esse limitatio; ideo sola totalium terminorum diversitas ad realem ipsarum distinctionem non sufficit, nisi in super oppositio relativa accedat.

7. Sed inquis. Filiatio realiter distinguitur à spiratione passiva; nec tamen eidem relative opponitur: ergo oppositio relativa non est necessaria.

cessarium fundamentum realis distinctionis in Divinis.

Respondeo, tamen Filiatio spirationi passivæ non opponatur directè & immediatè, opponi tamen indirectè, & mediatè. Ex eo enim, quòd secunda Persona procedit ut Filius; procedit etiam ut principium amoris habens eandem virtutem spirativam cum Patre; sicque ipsa Filiatio radicaliter est activa spiratio, quæ mediante spirationi passivæ opponitur. Econtrà spiratio activa nec mediatam, nec immediatam, neque directam neque indirectam habet oppositionem cum Paternitate, & Filiatione; idèoque non nisi ratione ratiocinatà ab utraque distinguitur.

8. Eadem distinctio rationis ratiocinatæ intercedit inter relationes & essentialitatem Divinam, exclusâ

semper omni distinctione reali actuali, & admittit solâ distinctione virtuali intrinsecâ ante mentis operationem. Ratio primæ & tertiæ partis est quòd de relationibus & essentialitate prædicentur contradictoria realia, primò intentionalia, quæ præinde in modo concipiendi distinctionem rationis, ex parte rei conceptæ verò radicem veritatis illius distinctivi conceptus requirunt. Ejusmodi porro radix est una & sola distinctio virtualis; non aliqua strictè realis, quippe quæ simpliciter Divinam læderet, nec Trinitatem, sed quæ Trinitatem inferret in DEUM: non etiam formalis ex natura rei, aut distinctio realis in termino, cum illa sit impossibilis; ista verò insufficiens ad salvanda contradictoria, quemadmodum in præcedenti Tractatu ostendimus, quæ hic non repeto.

ARTICULUS II.

Utrum essentia Divina includatur formaliter in conceptu relationum, & vicissim relationes in conceptu essentia?

SUMMARIUM.

1. Status questionis.
2. Ex doctrina S. D. ostenditur essentialitatem formaliter includi in conceptu relationum.
3. Rationes pro eadem assertionem.
4. Probatur formalis inclusio relationum in essentia.
5. Refellitur exceptio essentia sub conceptu transcendentali.
6. Includuntur relationes in essentia per modum termini essentialis.
7. Inclusio fit secundum conceptum implicitum.
8. Quo sensu hæc prædicatio, DEVS est Pater, non sit per se formalis.
9. Non sequitur, quidquid essentialiter prædicatur de essentia, posse similiter prædicari de relationibus.
10. Filiatio prædicatur de Divinitate per modum termini inadæquati.
11. Constitutum per modum simplicitatis potest implicitè totum continere, quod est in re constituta.
12. Cur possint concedi tres entitates, non tres essentia?

§. I.

Astruitur inclusio essentia in conceptu relationum.

1. SIlloquamur in sensu physico, haud dubitè tam essentialitatem, & naturam Divinam erit de quidditate relationum; quàm relationes de quidditate naturæ Divinæ; siquidem ad physicam rei quidditatem pertinet, quidquid à parte rei identificatur cum illa. Sed loquimur in sensu metaphysico, in quo illa solum formalitas dicitur esse de quidditate alterius, quæ ab ipsius objectivo conceptu cum fundamento in re perfectè præcindi, & per rationem separari non potest. Quo modo differentia, proprietates, & modi entis includuntur in Ente, suntque de quidditativo, quamvis implicito, conceptu entis.

Econtrà neque gradus genericus animalitatis, neque gradus individualis singularitatis est de quidditate rationalitatis in homine, quia uterque ab objectivo conceptu rationalitatis perfectè præ-

scindi, & animalitas quidem per rationalitatem in compositionem metaphysicam trahi: singularitas verò per modum accidentis Logici & metaphysici essentia sic constitutæ advenire potest. Unde prædicationes istæ, *Animalitas est rationalitas; vel rationalitas est singularitas*, licet in sensu physico & identico veræ sint; in sensu tamen formali & metaphysico sunt falsæ. Quæritur ergo, nam essentia Divina sit essentialiter inclusa in relationibus; & rursum: an relationes essentialiter include sint in essentia? Ubi duæ opinioniones sunt extrema, una negans de utroque, quam tenent Valquez, Ylambertus, Molina; altera de utroque affirmans, quam tenent Suarez l. 4. de Trinit. c. 7. Cajetanus, Joan. à S. Th. Godoyus, Gonet, & communior Thomistarum. Tertia mediam sequitur viam, & dicit, essentialitatem esse de conceptu relationum, non autem vicissim relationes de conceptu essentia. Hanc tenent Zumel, Granad, Arrubal, Martinon.

CONCLUSIO I. *Essentia Divina actu formaliter includitur in conceptu relationum.* Videntur mens expressa S. D. pluribus argumentis. Primò. Secundum doctrinam S. D. in DEO, ex parte rei significatè nihil dicit concretum, quod non etiam dicit abstractum, quamvis in modo significandi sit diversitas, sed concretum DEI actu formaliter includitur in concreto relativo Patris; ergo etiam abstractum Divinitatis, hoc est, Divina essentia & natura actu formaliter includitur in abstracto relationis, minor est S. D. q. 3. 1. a. 3. ad 1. ubi de prædicatis essentialibus dicit: *Illæ includuntur in conceptu propriorum: in intellectu enim Persona Patris intelligitur DEVS.*

Secundò. Juxta eundem S. Doctorem attributa Divina essentialiter prædicantur de proprietatibus seu relationibus: ergo etiam essentia Divina. Consequentia patet ex identitate rationis: antecedens habetur à S. D. 1. ad Annib. dist. 33. q. un. a. 1. ad 4. ubi sic loquitur. *Attributa essentialia possunt significari in abstracto, vel in concreto. Si in abstracto; sic essentialiter prædicantur, & de essentia, & de proprietate in abstracto acceptis. Dicimus enim, quod essentia Divina*

Divina, vel etiam Paternitas est bonitas vel sapientia D. E. I.

Tertio ex eodem S. Doct. hic q. 28. a. 2. sicuti in creata relatione esse in est ipsius esse inhærens & accidentale; ita in relatione increata esse in est ipsius esse substantiale: sed ratio creata suum esse in inhærentiæ accidentalis habet essentialiter, quamvis implicite: ergo etiam ratio increata suum esse in substantiale habet, & includit essentialiter, quamvis implicite tantum.

Quarto. Eadem rationes, quibus in Tract. de D. E. O. uno ostendimus, essentiam Divinam esse de conceptu formali cujuslibet attributi, probant eandem essentiam esse de formali ratione cujuslibet relationis. Nimirum de ratione actus puri & infiniti formaliter est, ut formaliter reperitur in omni linea entis nullam involvente imperfectionem, magis, quam sit de ratione entis, ut invenitur inclusam in suis differentiis, & proprietatibus: sed essentia Divina est formaliter actus purus & infinitus: ergo debet formaliter in omni linea etiam relativa inveniri.

Præterea si daretur in Divinis distinctio exclusivæ & exclusivæ (quæ sequitur ex sententia Adversariorum) daretur in D. E. O. cum fundamento in re conceptus compositionis, vel metaphysicæ ex genere & differentia; vel physicæ ex subjecto & forma: quia ratio compararetur ad essentiam, tanquam forma ab extrinseco superaddita, eoque contrahens ad esse relativum: at consequens est absurdum, ut supponitur ex priori Tractatu: ergo.

§. II.

Abstrahitur inclusio formalis relationum in essentia.

CONCLUSIO II. *Etiā vicissim Divina Relationes includuntur in essentia.* Hanc probant eadem fundamenta & rationes, quibus priorē assertionem firmavimus. Nam primò ex S. D. ad Anabald. primùm vidimus paternitatem essentialiter prædicari de attributis essentialibus: ergo etiam potest essentialiter prædicari de essentia, & consequenter in essentia formaliter includitur.

Secundò. Nisi essentia Divina actu includeret relationes, non esset actus purus formaliter, & infinitus in omni linea. Ac tertio posset concipi, ut informabilis per formam ab extra superadditam.

Quarto. De essentiali conceptu naturæ Divinæ est, communicari ad intra: ergo etiam termini intrinseci & essentialis istius communicationis sunt de essentia Divinæ naturæ.

Neque existimes: prædicta tantum probare de essentia Divina, sub conceptu essentia omnes Divinas perfectiones transcendentis, uti cum Jo. 3. S. Th. vult Petrus Labat tract. 2. dub. 3. non autem sub conceptu naturæ, ut virtualiter ab attributis distinctæ. Nam primò, supervacaneam & inutilem esse hanc distinctionem essentia à natura ex transcendentalitate illius petitam, patet ex dictis in Tractatu de D. E. O. uno; præsertim cum inter essentiam & naturam nulla distinctio virtualis admittatur ab Adversariis.

Secundò. Quia hæc distinctio videtur nugatoria: quid enim aliud est inferiora transcendere quam in ipsis actu formaliter includi, uti patet in ente, quod ideo est transcendens, quia formaliter includitur in suis inferioribus. Dicere ergo, essentiam Divinam sub ratione transcendentis formaliter includi in relationibus, est dicere; essentiam Divinam ut formaliter inclusam, includi in inferioribus; quod est nugari & petere principium.

Tertio: quia ratio actus puri, & infiniti formaliter non minus competit naturæ, ut natura est, quam essentia Divinæ; sed ratio formalis inclusionis est infinita actualitas: ergo.

Quarto non minus repugnat naturæ sub conceptu naturæ distinctio exclusivæ & exclusivæ, & compositio physica, vel metaphysica cum suis proprietatibus, quam repugnet Divinæ essentia: ergo non minus includit relationes, ab hisque includitur, quam essentia Divina.

Quinto ly *natura*, quod ponitur in definitione Personæ, significat naturam strictè sub ratione naturæ: ergo ut sic includitur in personalitate.

Sextò. Attributa juxta S. D. in abstracto essentialiter prædicantur de relationibus: ergo & radix attributorum, hoc est natura sub conceptu naturæ: ergo & formaliter includitur.

Cæterum duo in præsentī diligenter sunt advertenda. Primum est: Relationes Divinas in essentia non includi per modum prædicati constitutivi, aut quidditati, sed per modum termini essentialis & inadæquati. Non per modum prædicati constitutivi, quò modò aicitas includitur in essentia; quia relationes non sunt id, quòd primò in D. E. O. intelligitur, sed Divinam essentiam jam constitutam supponunt. Non etiam per modum prædicati quidditati: hæc enim tam latè patent, quam essentia, suntque omnibus Personis communia. Quidquid enim est essentia Divina, æternum, immensum, infinitum est &c. Non ita ratio, neque enim, quidquid est essentia Divina, paternitas est, cum essentia Divina sit etiam filiatio, quæ realiter à paternitate distinguitur. Includuntur itaque relationes in essentia, seu termini essentialis & inadæquati, in quibus natura Divina petit essentialiter fieri incommunicabilis.

Secundum est. Essentiam seu naturam Divinam, ut inclusam in relationibus, & similiter relationes, ut inclusas in essentia amittere expressionem conceptus expliciti; adeoque naturam inclusam in relatione exprimi per modum relationis; & econtrà relationes inclusas in natura exprimi per modum naturæ: quia videlicet ut sic trahuntur ad aliam lineam, à sua linea virtualiter distinctam.

§. III.

Solvuntur objectiones.

Obijcies primò auctoritatem S. D. de pot. q. 8. a. 2. ad 6. negantis hanc propositionem esse per se formalem. *DEVS est Pater.* Item D. Augustini 3. de Trinitate c. 6. & Boëtii de Trinit. negantium, *relationes dici de DEO substantialiter, vel essentialiter.*

Respon-

Respondeo, negari à S. D. has propositiones esse *formales* formalitate expressionis, vel constitutionis, quasi relatio se haberet ad modum prædicati quidditati; non tamen negat esse formales formalitate inclusionis, aut terminationis essentialis, ut satis apertè colligitur ex eodem S. D. supr. cit. q. 33. a. 3. ad primum.

Negant quoque SS. PP. relationes dici *substantialiter*, hoc est, per modum substantiæ, & prædicati quidditati, ut explicat S. Augustinum S. D. hic q. 29. a. 2. ad 1. Negant dici *essentialiter*, in quantum ly *essentiale* in Divinis opponitur *proprio*, seu *notionali*, & tumitur pro prædicato adæquato, absoluto & communi omnibus Personis. Non verò prout ly *essentiale* opponitur *accidentaliter*, & accipitur pro eo, quod intrinsecè pertinet ad quidditatem rei.

9. Objic. secundò. Ex quidditati inclusionis relationum in essentia, sequitur hoc magnum absurdum, quòd quiddid prædicatur essentialiter de essentia, possit etiam prædicari de relationibus, & vicissim quod dicitur de relationibus, dici possit de essentia, adeoque verè forent ista propositiones: *Paternitas est communicabilis: Essentia est incommunicabilis; Essentia est producta: Filiatio est improducta, &c.* quod tamen nemo dixerit, nisi qui definitionibus Conciliorum contradixerit.

Respondeo negando sequelas adductarum propositionum, earumque fundamentum distinguo. quiddid prædicatur essentialiter de essentia, prædicatur etiam essentialiter de relationibus, & è converso: si prædicatum essentialiter conveniat pro statu reduplicato conceptus expliciti & distinctionis virtualis, nego. pro statu conceptus impliciti, concedo. Itaque falsæ sunt omnes propositiones adductæ, quia ly *communicabile* & *improductum* non convenit essentia, ut virtualiter distincta à relationibus: & pro statu conceptus expliciti; ac rursus ly *productum* & *incommunicabile* convenit relationi, ut virtualiter distincta ab essentia; neque proinde vel *communicabile* & *improductum* de relationibus, vel *incommunicabile* & *productum* de essentia absolute dici potest.

Dixi absolute. Si enim fiat repetitio & specificatio conceptus impliciti, prædictæ propositiones cum addito verificari possunt. Si videlicet dicas: *Essentia est Filiatio producta & incommunicabilis. Filiatio est essentia improducta & communicabilis.* Tunc enim significabis, hæc prædicata subjecto non ex vi, & pro statu conceptus expliciti (quod simpliciter prolata significant) sed ex vi & pro statu conceptus impliciti convenire.

10. Objic. tertio. Quiddid essentialiter prædicatur de Divinitate, prædicatur essentialiter de singulis Personis; sed Filiatio non prædicatur essen-

tialiter de singulis Personis: ergo nec prædicatur essentialiter de Divinitate.

Respondeo permittà consequentiã, quæ vitatur ex ly *essentialiter* æquivoce accepto, distinguendo majorem. Si prædicatur per modum prædicati quidditati & convertibilis, concedo, per modum termini inadæquati & inconvertibilis, nego. Similiter distinguo consequens: non prædicatur essentialiter de Divinitate per modum prædicati adæquati & convertibilis, concedo, per modum termini inadæquati & inconvertibilis, nego consequentiam.

Objic. quartò: Constitutum non potest dicere & formaliter continere illud totum, quod est in re constituta: Divinæ relationes constituent Personam: ergo non possunt continere formaliter hoc totum, quod continet Persona: sed Persona præter relationem etiam continet & dicit naturam: ergo.

Respondeo. Constitutum per modum compositionis non potest dicere illud totum, quod est in re constituta (quia tunc se habet per modum partis) concedo. constitutum per modum simplicis, nego, vel subdistinguo. Non potest dicere totum, quod est in re constituta, explicite, concedo. implicite, nego.

Objic. quintò. Nunquid relationes adveniant essentialiter? quo pacto ergo continentur in illa? Respondeo. Adveniunt quoad conceptum tam explicitum, quam implicitum, ut animalitas advenit rationalitati, nego: tantum quoad conceptum explicitum, concedo.

Dices. Quia entitas Divina essentialiter includitur in relationibus, ideo ad multiplicationem relationum etiam entitas multiplicatur: ergo si etiam essentia Divina essentialiter in hisdem relationibus est inclusa, tot erunt essentia, quot relationes, quod est contra fidem.

Respondeo distinguendo causalem antecedentis, quia essentialiter includitur, ita, ut sit etiam prædicatum commune relationibus, communione prædicationis & rationis, concedo, communione tantum reali, nego, & similiter distinguo causalem consequentis. Si Divina essentia sit inclusa in relationibus, tanquam communis communione rationis & prædicationis concedo, communione tantum reali nego consequentiam. Constat autem Divinam essentiam non esse prædicatum commune communione rationis & prædicationis, quia non præcendit à relativo & absoluto, sicut entitas sed tantum est communis per realem & formalem identitatem. Unde licet in Divinis admitti possint tres entitates, non tamen tres essentia concedi possunt.

ARTICULUS III.

Utrum Divinae relationes dicant perfectionem secundum explicitam rationem relationis?

S U M M A R I A.

1. Status questionis.
2. Relationes secundum esse ad nullam dicunt perfectionem.
3. Perfectio est de absolutis juxta S. D.
4. Si esse ad relationis diceret perfectionem, esset non esset infinita perfectio.
5. Persona essentia inaequalis.

- 6. Pater etiam sine filiatione formaliter habitus est infinite perfectus.
- 7. In quantum Persona opponitur, non exprimitur perfectionem.
- 8. Sequerentur plures distincte perfectiones.
- 9. Impugnatur responsio Jo. à S. Th.
- 10. Auctoritates contra multiplicationem perfectionum in Divinis.
- 11. Emissiones reselluntur.
- 12. Tolleretur aequalitas Personarum. *Cuna.*
- 13. Plures Persona essent aliquid perfectius, quam
- 14. Non qualibet Persona esset perfectus DEVS.
- 15. Responso de relatione transcendentali rejicitur.
- 16. Impugnatur infinitudo generis relativi.
- 17. Impugnatur responsio de perfectione eminentior & radicaliter habitus.
- 18. Impugnatur responsio de circumiessione.
- 19. Impugnatur responsio de inaequalitate extensiva.
- 20. Respondetur ad objecta testimonia SS. PP.
- 21. Tria alia dissolvia testimonia.
- 22. Exponitur Damascenus.
- 23. Quomodo mysterium Trinitatis pertineat ad perfectionem.
- 24. Exponitur in quo sensu Pater major sit Filio.
- 25. Occurritur testimonio è S. D. de sumptis.
- 26. Nilul deest Divinis relationibus in suo genere nullum exprimente actum.
- 27. Bonum non aequè perfectè est predicatum transcendens, sicut ens, res & unum.
- 28. Diluitur argumentum Contentioni.
- 29. Divinae relationes vi propriae lineae non continent perfectionem hypostasis creatae secundum unumque ejus minus.

§. I.

Sententia negativa eligitur.

1. Divinae relationes completè & adaequatè accipiuntur, tam secundum esse in, quam secundum esse ad, dicitur haud dubiè infinitam perfectionem, cum esse in Divinarum relationum sit earundem esse substantiale infinite perfectum. Quae causa est, quod relativè substantentia adorandae proponantur in praefatione Ecclesiae, ut in Personis proprietas, & in maiestate adoretur aequalitas. Sexta quoque Synodus act. 18. tribus relativis substantentis perfectionem tribuit, dicens: *credimus unam substantiam, in tribus substantentis Trinitatem, propter substantentiarum perfectionem.*

Sola nec levis est controversia, utrum relatio secundum esse ad, & rationè habitudinis ad terminum dicat aliquam perfectionem, quam tractant Interpretes S. Th. super hanc q. 28. a. 2. & q. 42. a. 3. Pro affirmativa stant Aureolus in 1. d. 19. q. 2. a. 3. Bachon. in 1. dist. 19. Suarez. l. 3. d. Trin. cap. 9. Zuniga de Trin. Disp. 5. dub. praeter complures RR. cum quibus ex parte consentit ex Thomis Joan. à S. Th. disp. 13. a. 3. & Contentionus. Negativam tuerent Scotus quodl. 5. & in 1. dist. 2. post q. 5. Ad 1. questionem dico. Caprecus. Caprecus, Salmantic. Gonet. Godoyus Eminentiissimus Aguirre to. 2. disp. 73. sc. 2. 3. 4. & ex RR. Esparza q. 40.

CONCLUSIO. Divinae relationes secundum explicitam rationem habitudinis ad terminum a perfectionibus absolutis virtualiter distinctam nullam expriment perfectionem.

Probatum primò auctoritate & rationibus Angelici Doctoris, quia non modò juxta doctrinam

R. P. Mez. g. Theol. Schol. Tom. I.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

ipsum, sed etiam Scoti, relatio, ut praecise dicit respectum ad terminum, sic neque perfectionem, neque imperfectionem exprimit. Perfectum quippe dicitur tale vel ab actu existendi, vel ab habitudine ad ipsum: secundum hoc enim aliquid dicitur perfectum, secundum quod est in actu. q. 4. a. 1. Et in tantum est perfectum unumquodque, in quantum est in actu. Ubi S. D. per To actum intelligit praecipue actum existendi: sed relationes praecise secundum esse ad non dicunt ullum actum existendi, vel habitudinem ad ipsum: ergo ut sic nullam dicunt bonitatem.

Rursus ex ejusdem S. D. mente infra q. 12. a. 4. 3. ad 2. dignitas seu perfectio est de absolutis; adeoque dicitur habitudinem ad subiectum vel quasi subiectum, quod perficit, estque actus ipse, cui inest: atqui relatio secundum propriam rationem relativam non dicitur habitudinem ad subiectum, tanquam illud perficiens; sed meram habitudinem ad terminum: ergo formaliter non dicitur perfectionem, sed ab ipsa praeficitur. Ideo S. Thomas relationes ab illis accidentibus discriminans hic q. 28. ad 2. dicit. *quod relationes secundum id, quod relationes sunt, inveniuntur esse assistentes, non intrinsecus assistentes.* Et q. 8. d. pot. a. 2. citat Philoloph. 5. metaph. dicentem. *Quod scientia, in quantum est relatio, non est scientia, sed scibilis.*

Probatum secundò ratione. Si esse ad relationis foret perfectio, esset & non esset infinita perfectio. Esset ex hypothesi: non esset, quia perfectio formaliter infinita formaliter continet omnem perfectionem: sed relatio secundum esse respectivum non continet formaliter omnem perfectionem, eò ipso quòd oppositam relationem (quae etiam supponitur esse perfectio) se formaliter & realiter excludit. Quo etiam ex capite non esset perfectio simpliciter simplex, quia haec non debet formaliter, multo minus realiter excludere perfectionem aequalem, aut meliorem se, sed relatio Divina v. g. paternitas excludit filiationem aequè infinitam in perfectione, quam sit ipsa paternitas: ergo.

Probatum tertio. Implicatur una Divina Persona non habeat perfectionem, quam habet altera: sed si relatio in conceptu relativo sit perfectio, una Persona non habebit perfectionem, quam habet altera: ergo. Major Probatum. Quia hac ratione Divinae Personae non essent infinite perfectae, siquidem cuilibet ipsarum deesset aliqua relativa perfectio. Sed neque forent aequales in perfectione: quia secundum meliorem sententiam Philosophorum, forma & essentiae rerum se habent ut numeri, in quibus aequalitas cum specifica differentia stare non potest. Si ergo una Persona haberet perfectionem essentialiter etiam à perfectione relativa alterius Personae, etiam in perfectione non esset aequalis cum illa.

Probatum quarto. Illa forma non est formaliter perfectio, quia formaliter non habita, nihilominus formaliter habetur & possidetur omnis perfectio: atqui Pater aeternus v. g. sine filiatione, quam non habet, nec habere potest, nihilominus habet & formaliter possidet omnem perfectionem: ergo forma filiationis formaliter non est perfectio. Minor probatur, quia Pater sine filiatione est formaliter infinite perfectus & actus purissimus: ergo non potest ipsi deesse ulla formalis perfectio, prout amplius constabit ex dicendis §. seq.

F f

Con-

Confirmatur. Si relatio formaliter esset perfectio; tunc essentia Divina accepta unâ cum filiatione formaliter habitâ esset perfectior, quàm ut seorsim, & præsuppositivè ad filiationem accepta: sed consequens est absurdum: ergo & antecedens. Minor probatur: quia sequeretur, quod Pater non haberet essentiam formaliter infinitè perfectam.

7. Probatur quintò. Relationes Divinæ secundum eam rationem non possunt exprimere perfectionem, secundum quam exprimunt oppositionem in Personis: sed secundum formalem rationem respectus & habitudinis ad terminum exprimunt oppositionem relativam inter personas: ergo secundum formalem rationem respectus & habitudinis ad terminum, perfectionibus absolutis virtualiter superadditam, non possunt exprimere perfectionem. Minor est certa, Major probatur. Implicat, ut in actu puro infinitè perfectio reperiri oppositio, adeoque etiam exclusio perfectionum: ergo in quantum exprimitur oppositio, implicat exprimi perfectionem. Sed hæc ratio roborabitur ex sequenti.

§. II.

Implicat multiplicatio perfectionum in Divinis.

8. **M**AGNUM robur præmissæ nostræ assertioni accedit ex hac ratione. Si Divinæ relationes formaliter dicerent & adderent perfectionem supra perfectionem essentia, darentur actu in DEO plures realiter & formaliter perfectiones: sed hoc est absurdum: ergo & id, ex quo sequitur. Ad hoc argumentum oppositæ sunt, & è diametro adversæ responsiones Adversariorum. nam Vasquez & Joan. à S. Th. negant sequelam majoris; e contra Contentonson aliique plures concessâ sequelâ plurium perfectionum relativarum, negant absurditatem in minori subsumptam. Itaque contra priorem responsionem.

Sequela majoris probatur: Ea, quæ competunt Divinis relationibus ex formali & differentiali ratione suæ lineæ, illa multiplicantur in Divinis: sed juxta Adversarios perfectio & bonitas competit Divinis relationibus ex formali & differentiali ratione lineæ relativæ, absolutis perfectionibus virtualiter superaddita: ergo perfectio quoque & bonitas multiplicatur. Major ostenditur. In quibus Divinæ relationes & personæ sibi mutuo opponuntur, illa realiter multiplicantur, sed in iis, quæ sunt propria relationibus, & formaliter pertinent ad lineam relativam, Divinæ relationes & personæ sibi mutuo opponuntur: ergo illa realiter multiplicantur. Sic quia hypostasis DEO convenit ex proprietate & ratione lineæ relativæ; ideo hypostasis & personæ realiter multiplicantur.

- Unde non eluctaris difficultatem, si dicas cum Joan. à S. Th. Ideo non multiplicari perfectiones relativæ, quia relatio non exprimit perfectionem sub ordine ad terminum, sed sub ordine ad subiectum, quod cum unicum sit, nempe essentia Divina, etiam una tantum potest esse perfectio.

Contra enim est primò, quod Divinæ relationes non per ordinem ad terminum, sed ad naturam, quam terminant, & ad personam, quam constituunt, induunt rationem hypostasis, formæ hypostaticæ, & personalitatis; & tamen quia istæ ra-

tiones pertinent ad lineam relativam, habentque summam & formalem connexionem cum esse ad ipsarum relationum, atque habitudine ad terminum, idcirco realiter multiplicantur in Divinis: ergo pariter si perfectio habeat formalem ejusmodi connexionem cum esse ad relationis, ac pertinet formaliter ad lineam relativam, multiplicabitur in Divinis, tametsi dicatur per ordinem ad essentiam.

Contra est secundò. Linea relativæ, non nisi propter esse ad perfectionibus absolutis virtualiter distinguitur: sed per Adversarios perfectio competit Divinis relationibus secundum formalem vel explicitum conceptum lineæ relativæ, ut virtualiter distinctæ à perfectionibus absolutis: ergo perfectio competit Divinis relationibus secundum esse ad & ordinem ad terminum.

Minor quoque principalis argumenti, quod multiplicatio perfectionis in DEO sit magnum absurdum, probatur primò auctoritate SS. Augustini, & Thomæ Aquinatis: nam ille l. 5. d. Trinit. c. 8. negat dari tres magnos, & tres magnitudines in DEO his verbis: *Quemadmodum enim DEVS est Pater, Filius DEVS, & Spiritus S. DEVS est; ita magnus Pater, magnus Filius, magnus Spiritus S. non tamen tres magni, sed unus magnus. & ad finem cap. Sicut non dicimus tres essentias, sic non dicimus tres magnitudines, sed unam essentiam, & unam magnitudinem* l. 7. d. Trinit. c. 1. *Non alio magnum, alio DEVS: sed eo magnum, quo DEVS: quia non aliud est magnum esse, & aliud DEVM esse.* Et cap. 8. seq. *Hoc illi est esse, quod bonum esse.* Et in l. 1. de Doctr. Christ. c. 5. *Eadem tribus aternitas, eadem incommutabilitas, eadem majestas, hoc est, dignitas & perfectio.* Et Ang. Doctor. in l. q. 42. a. 4. ad 2. *Sicut igitur eadem essentia, quæ in Patre est paternitas, in Filio est filiatio; ita eadem dignitas, quæ in Patre est paternitas, in Filio est filiatio.* Rursus q. 2. de pot. a. 4. ad 14. dicitur: *Sicut Paternitas in Patre, & Filiatio in Filio sunt una essentia, ita & sunt una dignitas & una paternitas.*

Sed quid aliud est perfectio, quàm dignitas, bonitas, majestas, magnitudo? cum enim in DEO non detur nisi quantitas virtutis, idem est DEO magnum esse, atque perfectum: ergo cum non sint admittendæ tres magnitudines, majestates, bonitates, dignitates, neque tres relative perfectiones sunt admittendæ.

Respondent: hæc testimonia loqui de magnitudine & dignitate absoluta, non de relativa.

Sed contra est primò: si præter magnitudinem absolutam daretur etiam relativa, non posset cum veritate negari, dari tres magnos, & tres magnitudines, sicuti quia præter rem de entitatem absolutam datur etiam relativa, non potest cum veritate negari dari plures res & entitates in DEO, consequens autem repugnat delegatæ auctoritati: ergo.

Contra est secundò. D. Augustinus comparat magnitudinem cum essentia & omnipotentia: sed in his nulla est multiplicatio: ergo neque in magnitudine. Vel certè non esset ratio, cur non eodem modo liceret dicere, esse tres aternitates, omnipotentias, &c. relativæ, sicut dicitur esse tres perfectiones relativæ.

Contra est tertiò. Quòd S. Augustinus non efficaciter probat: æqualitatem personarum contra Arianos, siquidem præter magnitudinem absolutam, forent tres magnitudines relative, in quibus Divinæ persona forent necessariò inæquales. Unde

12. Probatur secundò eadem minor ab absurdis. Si darentur tres relative magnitudines & perfectiones, tolleretur æqualitas inter Personas: consequens repugnat doctrinæ fidei, traditæ in Symbolo Athanasii, in hac Trinitate nihil prius, aut posterius, nihil majus, aut minus: sed totæ tres personæ coeternæ sibi sunt, & coæquales.

Sequela probatur. Inter ea, quæ specie differunt, non est æqualitas, sicut neque inter numeros specie diversos; sed illa tres magnitudines, bonitates, perfectiones relative specie differunt, sicut & ipsæ relationes & proprietates personales differunt: ergo non essent inter se æquales; præsertim cum rerum inæqualitas plerumque desumatur à specifica diversitate virtutis, bonitatis, perfectionis.

13. Præterea sequeretur, quòd duæ vel tres personæ facerent complexum perfectius, quàm singulæ; nam in singulis una tantum, in omnibus vero omnes perfectiones relative formaliter relucere, est autem perfectius, habere plures perfectiones formaliter, quàm pauciores: atqui hoc iterum repugnat summæ & infinitæ tum actualitati & perfectioni, tum æqualitati Divinarum personarum.

14. Denique sequitur, quòd nulla persona sit perfectus DEUS; consequens iterum repugnat doctrinæ fidei in Conciliis & PP. expressæ: ubi D. Athanasius in Symbolo de Filio dicit. *Perfectus DEUS, perfectus homo.* & D. Anselmus in monolog. c. 14. *Est autem perfecte summa essentia Pater, & perfecte summa essentia Filius: Pariter ergo Pater perfectus per se est, & pariter perfectus Filius per se est; sicut uterque sapit per se.*

Sequela probatur. Si Filius esset perfectus DEUS, tunc acciperet à Patre Divinitatem secundum omnem perfectionem, quæ formaliter in illa reperitur: sed perfectio relativa paternitatis, quæ tamen esset perfectio simpliciter simplex melior ipsa, quàm non ipsa, & formaliter efficiens Divinitatem, à Patre non communicatur Filio, qui per se secundum definitionem Conciliorum. *Pater omnia dedit, præter esse Patrem: ergo Filius non esset perfectus DEUS.*

§. III.

Responsiones Adversariorum reselluntur.

15. Respondent Adversarii primò ad oppositas auctoritates. Quiddam sit de relatione prædicamentali, altem relationem transcendentalem dicere perfectionem. Ita Derkennis cap. 3. §. 1. sed nihil ad rem: quia Divinæ relationes formaliter terminantur ad terminum correlativum, & habentes oppositionem relativam magis se habent ut relationes prædicamentales, quàm ut transcendentales.

16. Respondent secundò. Quamvis relatio non sit infinita in omni genere, esse tamen infinitam in genere relationis, quia non potest dari perfectior paternitas in ratione paternitatis, quemadmodum etiam natura in ratione & linea natura, intellectus

R. P. Alex. Theol. Schol. Tom. 1.

Divinus in ratione intellectus est infinitus, absque hoc, ut exprimat perfectionem alterius lineæ. Ita Vasquez. Tann. Vecken. disp. 32. cap. 6.

Sed contra est primò, quòd instantia proposita est solvenda ipsis Adversariis; licet enim natura & intellectus ut substantiæ nostro modo concipiendi, non expriment perfectionem & infinitatem alterius lineæ v. g. volitivæ; tamen actu formaliter à parte rei perfectio natura est perfectio voluntatis, & omnis alterius lineæ: idque exigit realis formalis infinitudo ipsius: at verò una relatio à parte rei actu excludit alteram; adeoque supposita hac responsione non haberet infinitatem perfectionis. Sanè D. August. per hoc infinitatem Divinam explicat, quòd omnia prædicata Divina in se invicem infinite includantur. Audi ipsum l. 6. de Trinit. cap. 10. pulcherrimè differentem: *omnia in se infinita sunt, & singula in singulis, & omnia in singulis, & singula in omnibus, & omnia in omnibus, & unum omnia.*

Contra est secundò. Quòd S. D. in 1. dist. 7. q. 2. a. 2. dicit: *eadem dignitas numero, quæ in Patre est paternitas, in Filio est filiatio.* Sed per Advers. alia esset dignitas & infinitas perfectionis in paternitate, quàm in filiatione.

Contra est tertiò: Quòd tota SS. Trinitas esset tam intensive quàm extensive perfectior, quàm quælibet persona seorsim sumpta; siquidem formaliter haberet omnem infinitatem relationum, quàm non habet quælibet persona singulariter accepta.

Respondent tertiò ad oppugnationem æqualitatis. Nullam sequi inæqualitatem in Personis, neque quòd una Persona careat perfectione, quàm habet altera: quia licet Pater v. g. non habeat perfectionem filiationis, vel Filius perfectionem Paternitatis, habet tamen illam radicaliter, sive eminenter, in quantum habet identitatem cum essentia, in qua Paternitas radicaliter continetur.

Sed contra est primò. Perfectior est modus habendi perfectionem formaliter, quàm tantum radicaliter, ubi modus formaliter habendi est absolutus ab imperfectione: sed in ente infinite perfecto debet esse modus habendi perfectiones infinite perfectus: & ideo DEUS per simplicitatem possidet omnes suas perfectiones: ergo non tantum radicaliter, sed etiam formaliter debet continere omnem perfectionem relativam, cum iste modus habendi sit absolutus ab omni imperfectione.

Secundò. Aliter se habet perfectio, ut in se ipsa formaliter perficiens, quàm prout continetur in causa, vel radice: ergo aliter perfectio paternitatis esset in Filio, qui ipsam tantum continet radicaliter, quàm in Patre: qui eandem habet formaliter, & consequenter in perfectione non essent æquales.

Tertiò. Ideo virtutes temperantiæ, fortitudinis, &c. non sunt formaliter, sed eminenter in DEO, quia sunt perfectiones habentes admixtam imperfectionem: sed perfectiones relative nullam habent admixtam imperfectionem: ergo deberent Divinis Personis formaliter inesse.

Quartò. Quantumvis attributa Divina Sapientiæ, veritatis, &c. à Filio DEI hoc ipso emi-

nenter possideantur, quia in essentia tanquam virtuali radice continentur; si tamen per impossibile illa non haberet etiam formaliter, non esset infinite perfectus: ergo pariter tametsi perfectionem Paternitatis habeat eminenter & radicaliter in essentia habita; non tamen erit infinite perfectus, quia eandem non habet simul formaliter.

18. Respondent quarto. Ut qualibet Divina Persona in perfectione alteri sit æqualis in perfectione, sufficere circuminfectionem, quam Græci *περικύκλιον* appellant; vi cuius est Pater in Filio, ut Principium in termino, & Filius in Patre seu terminus in principio. prout videtur sensisse D. Anselmus in Monol. c. 57. dicens. *Jucundum est intueri in Patre & Filio, & utriusque spiritu, quomodo sint in se invicem tam à æqualitate, ut nullus alium excedat.* Ita censet Lambertus.

Sed contra est: quod ratione circuminfectionis Persona Divina non habet formaliter, sed terminativè solum relativam perfectionem haberet: sed hoc ipsò non haberet modò perfectissimo omnem perfectionem: quia habere aliquam perfectionem formaliter intrinsicè melius est, quam illam solum habere extrinsecè per modum termini, vel principii, & ideo adhuc sequeretur, quòd essentia Divina & tota Trinitas formaliter continens omnes perfectiones relativæ essent quid melius & perfectius, quam Persona singillatim accepta.

Et confirmatur instantià supr. adductâ. Si per impossibile Filius non haberet formaliter aliquam perfectionem absolutam, quam habet Pater, quantumvis illam haberet per circuminfectionem, tamen non esset æqualis Patri, nec esset perfectus DEUS: ergo idem sequitur, si formaliter non habeat omnem perfectionem relativam.

19. Respondent quinto: Tantùm sequi, quòd daretur in Divinis inæqualitas, vel majoritas extensiva perfectionum; non autem intensiva, quam relationes ex propria ratione non exprimunt, sicuti *DEVS homo* est complexum tantùm extensivè perfectius, quam *DEUS* solum. Sic Arriaga d. 49. sect. 3. Lugo, aliique.

Sed contra est. Essentia unà cum attributo sapientiæ v. g. est etiam intensivè perfectior, quia ipsi superadditur perfectio alterius lineæ virtualiter distincta: sed etiam relatio addit essentiæ perfectionem lineæ relativæ virtualiter distinctam: ergo pariter essentia Divina, vel tota Trinitas unà cum omnibus relationibus constituunt aliquid melius & perfectius formaliter, quam singulæ Persona seorsim sumptæ. Antecedens claret: aliàs quippe, si per impossibile deesset Filio aliqua perfectio attributalis, nihilominus haberet omnem infinitam perfectionem intensivè, quod est manifestè absurdum.

§. IV.

Solvuntur objectiones.

20. Obijciunt primò varia testimonia acervata imprimis ex Conciliis. Nam præter locum VI. Synodi Gener. etiam in Concil. Nicæno dicitur, Verbum esse Personam perfectam ex perfecta: & Filium perfectum, sicut Patrem. & quòd sit Trinitas simplex ex tribus perfectis. & in II. Synodo Gen. in tribus perfectissimis hypostasis, sive in

tribus perfectissimis Personis. quæ testimonia Græcè & Latinè reddita videre est, apud nostrum Lambertus. de Aguirre.

Respondeo cum Eodem, ex his & similibus testimoniis nihil adversus nostram sententiam evincit. præterquam enim, quòd hypostasis apud Græcos concretè sumatur pro ipsa persona, ad hoc non secundùm abstractam rationem substantiæ quæ relativæ: quo sensu utique quælibet persona nominat perfectionem propter includam perfectionem naturæ Divinæ & esse substantiæ: plus non sequitur, quam quòd omnes hypostasis & persona sint perfecta unicè perfectione essentia & esse Divini diffusâ per omnes, adeoque sint tres Persona perfectæ, & tres perfecti non substantivè, sed adjective: quemadmodum in Symbolo Athanasii dicitur: omnes esse sibi coæternos & coæquales (nimirum adjective), esse tres Persona habentes eandem æternitatem) cum tamen prius dicatur; & tamen non tres æterni (nimirum substantivè) sed unus æternus.

Igitur eodem sensu sunt tres perfecti adjective, non substantivè: & tam parum ex isto modo loquendi inferitur multiplicatio relativæ perfectionis, quam parum ex altero modo loquendi inferitur multiplicatio relativæ æternitatis.

Similiter quàm parum inferri potest multiplicatio relativæ Divinitatis, cum dicitur in Symbolo Nicæno, *DEVM de DEO, Lumen de Lumine*; tam parum inferitur multiplicatio relativæ perfectionis, cum dicitur *perfectus ex perfectis*, sed indicatur solummodò ordo processionis, quæ Filius à Patre uti Divinitatem, sic patitur accipit perfectionem.

Eandem expositionem admittunt plurima testimonia SS. PP. præsertim Græcorum, quæ in hunc favorem Adversarii agglomerant. Certe cum eorumdem scopus foret summam Personarum æqualitatem contra Anomæos & Arianos aliter, non poterant tres relativæ perfectiones intelligere, utpote quibus se ipsos potius, quam Arianos oppugnassent. Triplicia tamen sunt testimonia difficilioris expositionis: primum est Damasceni, qui l. 1. fidei c. 11. videtur hanc interpretationem excludere, cum dicit: *secundùm causam & causalem, & personalem perfectionem, id est, existentiæ modum differentiam intelligimus, ac qui differentia Personarum non sumitur ex absoluto, sed ex relativo: ergo personalis perfectio, de qua loquitur S. Doctor, non est ex aliquo absoluto, sed ex relativo, adeoque propria singulorum, non una omnium.*

Secundò. Patres passim inculcant (inquit Contentonius) Deitatem non esse pertinetam lineæ personis & relationibus, & mysterium Trinitatis pertinere ad supremam DEI perfectionem, quæ elevatur DEUS supra omne à creaturis imitabile. Unde & Cyrillus l. 2. thes. c. 1. *Non potest esse perfecta Divinitas, nisi Filium habeat.*

Tertiò SS. PP. agnoscunt dignitatem, auctoritatem & magnitudinem in Patre, quæ non est in Filio: sed hæc nomina pertinent ad perfectionem secundùm sup. dicta: ergo SS. PP. agnoscunt perfectionem in Patre, quæ non est in Filio, & consequenter datur perfectio personalis. Antecedens pro-

probat. Nam D. Athanasius in Epist. de Decretis Nicænae Synodi. *Patrem appellat vericem & principem, in quem consummatur Trinitas.* D. August. tract. 59. in Joan. *Is eo, qui mittitur, commendatur mittentis auctoritas.* Et tam prædictus D. Augustinus in qq. vet. ac novi testam. q. 121. quàm plures è Græcis PP. (quos refert præcatus de Aguirre num. 61.) textum illum Jo 14. *Pater major me est,* exponunt de majoritate non tantum respectu naturæ humanæ, sed etiam Divinæ in Christo; ac proinde aliquam personalem magnitudinem, imò majoritatem in Patre agnoscunt. Unde & Basil. l. 3. contr. Eun. fatur *Filius esse dignitate secundum à Patre.*

21. Respondeo ad 1. ex Damasc. Eminent. Aguirre, perfectionem accipi hoc loco pro integritate: sic enim saepe perfectum dicitur, cui in suo genere nihil deest; quam utique perfectionem Divinis relationibus denegare non possumus: non autem sumi pro dignitate & æstimabilitate formali, de qua controvertitur. Verùm pace tanti Viri, nimis hæc videtur exigua perfectionis acceptio, ut de illa S. Damascenus exponi debeat; sic enim est æquivoca, & æquè non entibus, imò etiam malo & peccato, in sua specie completo, quàm entibus applicari potest. Igitur concessã majori propositione ex S. Damasceno, distinguo minorem: differentia personarum non sumitur ex absoluto, sed relativo, implicante tamen & includente aliquid absolutum, concedo, excludente, nego minorem: ergo personalis perfectio est ex aliquo relativo, ut omnino præcendente ab absoluto, nego, ut includente & implicante, concedo consequentiam. Quem sensum eruo ex ipsius verbis D. Damasceni, *secundum causam & causalem, & personalem perfectionem:* nam quod nos Latini in Divinis principium, Græci *αἰτία*. hoc est, causam nominant; atqui ratio principii non dicitur solam relationem perfectionibus absolutis virtualiter superadditam, sed in super perfectionem absolutam naturæ, uti sup. in disp. 21. a. 3. §. 4. dictum: ergo cum S. Pater dicat, differentiam in Divinis accipi secundum causam & causalem, & perfectionem personalem, in neutra voce absolutam perfectionem exclusisse censendus est; præsertim cum relationes, secundum quas Divinæ personæ differunt, involvant rationem formæ hypostaticæ, quæ secundum aliquod minus inæquatam includunt absolutam perfectionem juxta infer. dicenda.

22. Ad 2. Respondeo. Ex eo nihil contra nostram sententiam inferri, quia mysterium Trinitatis non consistit in solis relationibus & proprietatibus personalibus; sed in distinctione trium Personarum in unius unitate essentiæ, adeoque ipsam essentiæ necessariò involvit. Secundò, quia ipsæ relationes & hypostases etsi non formaliter in linea relativa, arguitivè tamen dicunt perfectionem, in quantum arguunt diversarum processionum & potentiarum ad intra productionem infinitam perfectionem, & actualitatem: unde rectè dicitur, quòd non esset perfecta Divinitas, nisi Filium haberet, quia deesset ipsi natura facunda & infinito modo productiva ad intra.

24. Ad 3. Respondeo primò. Etiam Adversariis solvendum esse contra Arianos, quomodo Pater

possit esse major Filio, si majoritas significet perfectionem. Igitur secundò.

Respondeo. Juxta communem PP. Latino-rum & Ecclesiæ sententiam, expressum in Symbolo Athanasii; majoritatem Patris apud Joannem nominatam, tantum dici comparative ad humanitatem Christi: si quando verò PP. etiam accepterunt de majoritate secundum Divinitatem; aliter intelligere non potuisse, quàm de majoritate notionalis originis & fontalis principii, ut sic non expriment perfectionem, cum alias incidissent in Arianismum à se tantopere damnatum: Filius quoque non alio sensu dicitur *dignitate secundus à Patre*, nisi quòd in accipiendo naturam & dignitatem à Patre sit origine posterior. Porro mens D. Augustini sufficienter elucescit ex l. 8. de Trin. apud Mag. in 1. dist. 19. §. *Sciendum, tantam esse æqualitatem in Trinitate, ut ait August. l. 8. de Trinit. ut non solum Pater non sit major, quàm Filius; sed nec Pater aut Filius simul aliqua majus sunt, quàm Spiritus S.*

Obijciunt ulterius Auctoritas Doctoris Angelici, quem veluti indubitatum suæ sententiæ Patronum allegat Contentonus q. 8. de pot. a. 1. dicentem: *Divina essentia, quia comprehendit omnium generum perfectiones, nihil prohibet relationem in ea inveniri.* quæ causalis nihil inferret, nisi relatio ex proprio genere perfectionem adderet; sicut malè inferres, intellectum esse in DEO, quia in illo reperitur omnis perfectio, si intellectus ex propria & explicita ratione non diceret perfectionem. Et q. 9. a. 5. ad 23. *Ad perfectionem Divinitatis pertinet, ut sint plures modi existendi in Divinis; ut scilicet sit ibi, à quo alius, & ipse a nullo, & aliquis, qui est ab aliquo:* sed isti modi existendi sunt relationes.

Respondeo ad 1. negando subsumptum; ad hoc enim ut ex infinita DEI actualitate omnium generum perfectiones complectente rectè colligatur, quòd aliqua forma sit in DEO, sufficit, quòd ex conceptu implicito vel ex parte substrati perfectionem accipiat, prout in priori Tractatu de simplicitate DEI dictum est, quæ præcendendo à suo substrato nullam exprimit perfectionem & tantum dicit modum habendi suas perfectiones incompositum; eaque nihilominus formaliter reperitur in DEO.

Ad secundum patet ex dictis, hæc ideo dici, quia ex proprietatibus personalibus arguitur infinita perfectio naturæ facundæ, & infinitus modus ad intra se communicandi ad quod sufficit, quòd absoluta perfectio essentiæ & esse Divini per formalem identitatem in ipsis intimè imbibatur.

Si dicas. Illud est perfectio, quo ablato tolleretur à DEO perfectio: sed ablata relatione & proprietate personali tolleretur à DEO perfectio; sicut dicit D. Athanasius orat. 2. *Res condite, si non sint in rerum natura, non diminuant Conditorum. Proles autem, si non coeternaliter coexistat, detrimentum afferet perfectitudini illius substantiæ.*

Respondeo distinguendo majorem. Si illo ablato formaliter & à priori tollitur perfectio, concedo majorem, si arguitivè & ex consequenti, nego majorem. & pariter distinctã minorem, nego consequentiam. Ita rectè dices, ablatis relatio-

nibus Divinam essentiam non fore sufficiens motum Divina visionis; male tamen ex eo inferes, quod relationes ex propria linea pertineant ad objectum motum visionis. Et hinc patet solutio ad Auctoritatem D. Athanasii.

26. Objicies quartò ex ratione. Juxta Aristotelem perfectum est, cui in suo genere nihil deest, sed Divinis relationibus in suo genere nihil deest: ergo in suo genere, adeoque ut virtualiter ab essentia distincta dicunt perfectionem.

Responderi posset cum Eminent. de Aguirre: est perfectum perfectione nominante solum integritatem, concedo perfectione nominante specialem formalem estimabilitatem & prestantiam, nego majorem. sicque distincto consequente nego consequentiam. Verum quia etiam malum & peccatum in suo genere ita potest esse completum, ut nihil ipsi desit, neque tamen nisi a quocumque perfectum, multò minus bonum dici potest: idcirco.

Respondeo secundò cum Godoyo. Perfectum est, cui in suo genere exprimente actum, nihil deest, concedo majorem, nullum exprimente actum, nego majorem: sed nihil deest Divinis relationibus in suo genere nullum exprimente actum, concedo, exprimente, nego minorem & consequentiam. Rursus, Cui nihil deest, est perfectum negativè, transeat, positivè nego.

Si dicas. Hoc ipsum vertitur in questione, utrum linea relativa exprimat perfectionem: ergo sic respondendo petis principium.

Respondeo cum Godoyo. Vertitur in questione, & fuit gravibus fundamentis probatum, concedo, & non fuit sufficienter probatum, nego. Adversario quippe incumbit evincere, quod genus relativum exprimat perfectionem: cujus contrarium multis ostendimus.

27. Objicies quintò: Non minus bonum est transcendens & convertibile cum ente, quam sit res & unum: sed quia quælibet personalis proprietas est ens, rectè admittuntur tres entitates, realitates, unitates in Divinis: ergo pariter admitti debent tres bonitates transcendentales in Divinis.

Respondet Eminentiss. d' Aguirre: concedendo tres bonitates transcendentales acceptas pro rei integritate, non verò pro speciali valore & estimabilitate. Verum quia malum peccati potest esse in suo genere integrum, ita ut tamen ipsi repugnet in hoc genere esse bonum, ac proinde conceptus integritatis non evincit conceptum bonitatis, qui debet accipi per ordinem ad appetitum, integritas quoque tam in privativis, quam positivis reperiri potest, Propterea

Respondeo. Bonum non æquali & tam perfecto modo esse prædicatum transcendens, sicut Ens, res, & unum: nam hæc tria, ens, res, unum sunt communia tam absolutis, quam relativis, eo quod sint prædicata imbibita in quibuscunque differentiis rerum, quatenus opponuntur non enti, vel enti ficto: at qui bonum (idem proportio-

naliter de vero dix-ri) non imbitur, nisi in absolutis, quia dicitur per ordinem ad appetitum, & propter inclusam vel connotatam acualitatem essendi.

Objicit sextò Contensonus. Omne reale existens in DEO importat explicitè perfectionem: sed relatio virtualiter distincta ab essentia realiter existit in DEO: ergo importat explicitè perfectionem.

Confirmatur. Repugnat aliquid esse in ream natura existens, quod non sit bonum: sed relationes Divina existunt virtualiter distincta ab essentia: ergo repugnat, ut non importent bonitatem, sicuti repugnat, ut misericordia & justitia non importent bonitatem virtualiter distinctam.

Respondeo. Hoc argumento parum evincit, quia confundit explicita cum implicitis. Unde Respondeo negando majorem; cum instantia patet ex instantia decreti liberi virtualiter ab essentia distincti, & realiter existentis in DEO; quod tamen, quæ tale, & quatenus potest non habere, non exprimit perfectionem; cum alias aliqua Divina perfectio à DEO abesse possit.

Ad confirmationem Respondeo. Imprimò argumentum peccare transeundo à sensu specificationis posito in majori ad reduplicativum positum in minori. Secundò distinguo minorem, relationes Divina existunt virtualiter distincta ab essentia; sed tamen ratione essentia implicita, concedo, ratione sua linea virtualiter distincta, nego minorem: ergo importat bonitatem implicitam & ratione essentia, concedo; explicitam & ratione sua linea, nego consequentiam.

Objic. 7. Illud dicit perfectionem, quod empyreanter continet perfectionem subsistentia creatæ: sed subsistentia relativa vi propria linea continent omnem perfectionem subsistentia creatæ: unde etiam hypostasis Verbi in humanitate Christi supplet perfectionem hypostasis creatæ: ergo hypostases relativa vi propria linea relativa dicunt perfectionem.

Respondeo negando minorem, nam juxta notanda dicenda in seq. Disput. hypostasis creatæ duo habet munia inæquata & effectus formales, incommunicabilitatem & independentiam ab alio sustentante; ille effectus exprimit perfectionem, ille præcendit: Igitur Divinae relationes, præcise sunt forma hypostatica, continent empyreanter hypostasin creatam, secundum munus incommunicabilitatis ex vi propria linea relativa, & sic non exprimit perfectionem; quoad effectum vero independentia continent secundum rationem implicitam hypostasis absoluta, & communis in omnibus Personis, & sic exprimit perfectionem. Si dicas: Virtus terminandi naturam creatam est perfectio; sed hæc convenit subsistentiis relativis ergo. Distinguo minorem, convenit subsistentiis relativis adæquate sumptis, tam secundum explicitum, quam implicitum, concedo, inadæquate sumptis, nego minorem, & sic distincto consequente, nego consequentiam.